

Būtisks kaitējums Krimināllikuma 109.panta izpratnē

Likumdevējs ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējuma kritērijus pielikumos var gan noteikt, gan arī nenoteikt. Gadījumos, kad šādi kritēriji likuma pielikumos ir noteikti, tie obligāti jāpiemēro.

Iztiesājot lietu un izlemjot jautājumu par būtisku kaitējumu Krimināllikuma 109.panta izpratnē, jāievēro likuma par „Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.panta nosacījumi, proti, jākonstatē, ka noziedzīgā nodarījuma rezultātā nodarīts ievērojams mantisks zaudējums un apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības vai arī citu ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējums bijis ievērojams. Savukārt, izvērtējot jautājumu par šo citu ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējuma esamību un apmēru, jāvadās no likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikumā norādītajiem kritērijiem.

Ievērojot to, ka minētajā pielikumā, atšķirībā no iepriekš pastāvējušā tiesiskā regulējuma, norādīti konkrēti kritēriji, pēc kuriem nosakāms apdraudējums vai ievērojams apdraudējums ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā, tad, pamatojoties uz Krimināllikuma 5.panta otro daļu, šie kritēriji piemērojami, izvērtējot ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējumu arī tajās krimināllietās, kurās celtas apsūdzības par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti pirms 2002.gada 12.jūnija, kad stājās spēkā likums, ar kuru minētais pielikums pievienots likumam „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Krimināllietu departamenta

2011. gada 18. maija

L Ē M U M S

Lietā SKK – 180/2011

(Krimināllieta Nr. 11250015002)

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments šādā sastāvā:

senatore referente I.Radzeviča

senators V.Čiževskis

senators A.Freibergs

izskatīja rakstveida procesā lietu sakarā ar apsūdzētā G.R. aizstāves Z.Bičkovičas kasācijas sūdzību par Kurzemes apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2011.gada 1.februāra spriedumu un

k o n s t a t ē j a

ar Kuldīgas rajona tiesas 2010.gada 13.septembra spriedumu

G.R., personas kods [..],

atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 109.panta trešās daļas ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55.pantu sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 1 gadu.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu G.R. atzīts par vainīgu un sodīts par to, ka viņš, mantkārīgu tieksmju vadīts, izdarīja patvaļīgu koku ciršanu svešā mežā, ar savām darbībām nodarot būtisku kaitējumu.

Noziedzīgais nodarījums izdarīts šādos tiesas konstatētos apstākļos.

2001.gada janvāra sākumā, pirmstiesas izmeklēšanā precīzi nenoskaidrotā laika posmā, G.R. personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās ar notiesātu personu organizēja patvaļīgu koku ciršanu svešā mežā Kuldīgas Virsmežniecības Alsungas mežniecības Kuldīgas rajona Gudenieku pagasta saimniecības „[1]” mežā. G.R. un notiesātā persona Alsungas mežniecībā organizēja ciršanas apliecinājuma Nr.010056 izņemšanu, kas atļāva Kuldīgas Virsmežniecības Alsungas mežniecības saimniecības „[1]” meža 1.kvartāla 1.nogabalā, 4.nogabalā un 2.nogabalā krājas kopšanas cirtē, cirtes izpildes veids – krājas kopšana, izcirst 127 m³ koksnes, taču G.R. un notiesātā persona tīši, mantkārīgu tieksmju vadīti, pārkāpjot izsniegtā ciršanas apliecinājuma nosacījumus, saimniecības „[1]” meža 1.kvartāla 3.nogabalā veica patvaļīgu koku ciršanu, kā rezultātā

– 1.kvartāla 2.nogabalā 7,4 ha platībā patvaļīgi nocirta zaļas augošas priedes ar kopējo krāju 1238 m³ (ciršanas apliecinājums izsniegts uz 60 m³ koksnes), nodarot mežam – valstij mantisku zaudējumu 26.631,75 latu apmērā;

– 1.kvartāla 3.nogabalā 0,9 ha platībā patvaļīgi, bez ciršanas apliecinājuma nocirta zaļas augošas priedes ar kopējo krāju 111 m³, nodarot mežam – valstij mantisku zaudējumu 2380,91 latu apmērā;

– 1.kvartāla 4.nogabalā 3,1 ha platībā patvaļīgi nocirta zaļas augošas priedes ar kopējo krāju 425 m³ (ciršanas apliecinājums izsniegts uz 39 m³ koksnes), nodarot mežam – valstij mantisku kaitējumu 9143,74 latu apmērā.

Tādā veidā G.R. personu grupā ar notiesātu personu organizēja patvaļīgu koku ciršanu, kā rezultātā Kuldīgas rajona Gudenieku pagasta „[1]” mežā ir nodarīts ievērojams un būtisks kaitējums meža videi, jo ir radīts mantisks zaudējums 38.154,40 latu apmērā, iznīcinātas mežaudzes 11,4 ha platībā, patvaļīgās koku ciršanas rezultātā vēja iedarbībai ir pakļautas un tiek bojātas blakus esošās mežaudzes ievērojamā platībā, priekšlaicīgi no meža vides patvaļīgi izņemti 1774,72 m³ dzīvotspējīgas koksnes un ievērojami apdraudētas citas ar likumu aizsargātas intereses un tiesības meža vides saglabāšanā.

Turpinot savu noziedzīgo darbību, G.R. 2001.gadā, laika posmā no 10.septembra līdz 18.septembrim, personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās ar notiesātu personu organizēja patvaļīgu koku ciršanu svešā mežā Kuldīgas Virsmežniecības Skrundas mežniecības Skrundas pilsētas ar lauku teritoriju saimniecības „[2]” mežā. G.R. un notiesātā persona organizēja saimniecības „[2]” meža ciršanas apliecinājuma Nr.010213 izņemšanu, kas atļāva Kuldīgas Virsmežniecības Skrundas mežniecības 1.kvartāla 1.nogabalā, 2.nogabalā, 4.nogabalā un 7.nogabalā kopšanas cirtē, cirtes izpildes veids – krājas kopšanas cirte, 2,7 ha platībā izcirst 123 m³ koksnes, taču G.R. un notiesātā persona tīši, mantkārīgu tieksmju vadīti, pārkāpjot izsniegtā ciršanas apliecinājuma nosacījumus, veica patvaļīgu koku ciršanu, kā rezultātā

– 1.kvartāla 1.nogabalā 0,2 ha platībā patvaļīgi tika nocirsti zaļi augoši koki, nodarot mežam – valstij mantisku zaudējumu 864,04 latu apmērā;

– 1.kvartāla 2.nogabalā 0,2 ha platībā patvaļīgi tika nocirsti zaļi augoši koki, nodarot mežam – valstij mantisku zaudējumu 372,81 lata apmērā;

– 1.kvartāla 4.nogabalā 1,0 ha platībā patvaļīgi tika nocirsti zaļi augoši koki, nodarot mežam – valstij mantisku zaudējumu 5000,04 latu apmērā;

– 1.kvartāla 7.nogabalā 1,1 ha platībā patvaļīgi tika nocirsti zaļi augoši koki, nodarot mežam – valstij mantisku zaudējumu 6147,11 latu apmērā.

Tādā veidā G.R. un notiesātās personas darbību rezultātā Kuldīgas rajona Skrundas pagasta saimniecības „[2]” mežā ir nodarīts būtisks kaitējums meža videi, jo radīts 12.384 latu kaitējums, priekšlaicīgi no meža aprites izņemti 480 m³ dzīvotspējīgas koksnes, meža audze 2,5 ha platībā ir iznīcināta, tā rezultātā ir vēja izgāzti un laužti zaļi augoši koki, līdz ar to tiek bojāta atlikušās mežaudzes kvalitāte un produktivitāte, vējgāžu un vējlaužu darbības rezultātā valsts mežā ir izgāztas 20 augošas egles, tiek apdraudētas arī blakus esošās citu īpašnieku mežaudzes, prognozējama kaitēkļu savairošanās, mežam ir iznīcināta ainaviskā vērtība, dažās izcirtuma daļās paaugstināsies mitruma režīms, kas veicinās pārpurvošanos, kā arī ir ievērojami apdraudētas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības meža vides saglabāšanā.

Šādas G.R. darbības kvalificētas pēc Krimināllikuma 109.panta trešās daļas.

Ar Kurzemes apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2011.gada 1.februāra spriedumu, iztiesājot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar apsūdzētā G.R. aizstāves Z.Bičkovičas apelācijas sūdzību, pirmās instances tiesas spriedums atcelts daļā par G.R. noteikto sodu.

G.R. pēc Krimināllikuma 109.panta trešās daļas sodīts ar naudas sodu 10 minimālo

mēnešalgu jeb 2000 latu apmērā, norādot, ka naudas sods valsts labā samaksājams 30 dienu laikā no sprieduma stāšanās likumīgā spēkā.

No pirmās instances tiesas sprieduma rezolutīvās daļas izslēgta norāde „soda izciešanu sākt skaitīt no 2010.gada 13.septembra”.

Pārējā daļā spriedums atstāts negrozīts.

Par apelācijas instances tiesas spriedumu apsūdzētā G.R. aizstāve Z.Bičkoviča iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz izskatīt lietu tiesas sēdē mutvārdu procesā, atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu un kriminālprocesu izbeigt.

Pamatojot šādu lūgumu, aizstāve norādījusi, ka G.R. notiesāts nelikumīgi, jo viņam inkriminētā noziedzīgā nodarījuma sastāva objektīvās puses pazīme – būtiska kaitējuma nodarīšana konstatēta, pārkāpjot Krimināllikuma 109.panta trešo daļu, nepareizi interpretējot likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās laiku un kārtību” (acīmredzot, domāts likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”) 23.pantu un nepiemērojot šā likuma 1.pielikumu.

Likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.panta pirmajā daļā paredzēti tikai divi gadījumi, kad iespējams konstatēt būtisko kaitējumu Krimināllikuma Sevišķās daļas normu izpratnē, proti, ja nodarīts ievērojams mantisks zaudējums un apdraudētas citas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības vai ja šāds apdraudējums ir ievērojams. Savukārt minētā likuma 23.panta trešajā daļā norādīts, ka noziedzīgo nodarījumu rezultātā ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējuma kritērijus var noteikt šā likuma pielikumos.

Likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikuma „Kritēriji, pēc kuriem nosakāms apdraudējums vai ievērojams apdraudējums ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā” 1.punktā izsmeļoši uzskaitīti gadījumi, kad apdraudētas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības meža vides saglabāšanā, 3.punktā norādīts, kad šāds apdraudējums atzīstams par ievērojamu, savukārt 4.punktā noteikts, ka atzinumu par apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā sagatavo Valsts meža dienesta teritoriālā struktūrvienība, kuras uzraugamajā teritorijā noticis noziedzīgais nodarījums.

Minētais likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikums, kas nosaka kritērijus ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējumam meža vides saglabāšanā, ir labvēlīgāks personai, tādēļ atbilstoši Krimināllikuma 5. panta otrajai daļai tam ir atpakaļejošs spēks. Ievērojot minēto, ar likumu aizsargāto interešu un

tiesību apdraudējums izskatāmajā kriminālprocesā izvērtējams atbilstoši 1.pielikumā noteiktajiem kritērijiem.

Apelācijas instances tiesa spriedumā vienīgi interpretējusi likuma normas, taču nav izvērtējusi un konstatējusi būtiskā kaitējuma esamību atbilstoši iepriekš minēto likumu prasībām, kā arī nav izvērtējusi pirmās instances tiesas secinājumu pamatotību daļā par būtisko kaitējumu.

Turklāt lietā nav sniegts likumā noteiktais Valsts meža dienesta teritoriālās struktūrvienības atzinums par apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā. Savukārt vienīgo lietā esošo eksperta A.G. atzinumu, kurā, pamatojoties uz likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikumā noteiktajiem kritērijiem, konstatēts, ka ar likumu aizsargātās intereses un tiesības meža vides saglabāšanā nav apdraudētas, apelācijas instances tiesa vispār nav izvērtējusi.

Tāpat apelācijas instances tiesa nepamatoti secinājusi, ka gadījumos, kad mežam koku patvaļīgas ciršanas laikā nodarīts zaudējums vismaz 50 minimālo mēnešalgu kopsummas apmērā, tas vērtējams kā būtisks kaitējums neatkarīgi no kādiem papildus kritērijiem.

Izdarot šādu secinājumu, tiesa patvaļīgi paplašinājusi to likumā noteikto gadījumu skaitu, kad iespējams konstatēt Krimināllikuma Sevišķās daļas normās noteikto pazīmi – būtisko kaitējumu. Tiesas atsauce uz likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 20.pantu nav pamatota, jo minētajā normā norādīts, ka tā attiecināma uz gadījumiem, kad Krimināllikuma Sevišķās daļas normā paredzēta cita kvalificējošā pazīme – noziedzīgais nodarījums izdarīts lielā apmērā.

Turklāt, ievērojot to, ka katra mežaudze ir unikāla, un līdz ar to ar vienām un tām pašām darbībām var radīt apdraudējumu vienā nogabalā, bet neradīt citā, apdraudējuma vai ievērojama apdraudējuma esamība atbilstoši likumā noteiktajiem kritērijiem, pēc aizstāves ieskata, izvērtējama katrai mežaudzei jeb nogabalam atsevišķi, nevis summējot datus par visām mežaudzēm jeb nogabaliem, kā tas norādīts tiesas spriedumā.

Bez tam aizstāve norāda, ka tiesas spriedums nav atzīstams par tiesisku, jo tas taisīts uz nelikumīgas apsūdzības pamata.

Motivējot šādu viedokli, aizstāve norādījusi, ka G.R. grozītajā apsūdzībā saistībā ar būtiska kaitējuma nodarīšanu nav inkriminēta mantisko zaudējumu nodarīšana lielā vai ievērojamā apmērā. Turklāt apsūdzībā, pretēji likumam, vairākkārt norādīts, ka nodarīts nevis mantisks zaudējums, bet mantisks kaitējums vai vienkārši kaitējums, kas aprēķināts naudas izteiksmē. Tāpat apsūdzībā nav norādīts, kā tieši atbilstoši likumā noteiktajiem

kritērijiem izpaudies ar likumu aizsargāto interešu un tiesību meža vides saglabāšanā apdraudējums vai ievērojams apdraudējums. Turklāt apsūdzībā nekonsekventi norādīts, ka „[2]” ievērojami apdraudētas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības meža vides saglabāšanā, savukārt „[1]” ievērojami apdraudētas citas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības meža vides saglabāšanā. Ievērojot to, ka intereses un tiesības meža vides saglabāšanā jau ir vienas no likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.panta pirmajā daļā norādītajām citām ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām, prokurora pielietotais jēdziens „citas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības meža vides saglabāšanā” nav atzīstams par tiesisku.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 23.pantu tiesa izskata un izlemj pret personu celto apsūdzību pamatotību, turklāt tai nav tiesību precizēt apsūdzību, tādēļ tiesas spriedums, kas taisīts uz šādas likumam neatbilstošas apsūdzības pamata, nav atzīstams par likumīgu.

Turklāt pati apelācijas instances tiesa spriedumā saistībā ar G.R. inkriminētajām darbībām vairākkārt lietojusi likumam neatbilstošus jēdzienus.

Tā sprieduma 6.lappuses 6.rindkopā tiesa norādījusi: „Kā būtiska kaitējuma kritērijus...pirmās instances tiesa vērtējusi mežam nodarīto materiālo zaudējumu, kas aprēķināts Ls 38 154,40 „[1]” mežā un Ls 12 384 „[2]” mežā, kā arī citus apstākļus, kas radīja mežā bojājumu mežaudzes iznīcināšanu 11,4 ha un 2,5 ha platībā, mežaudžu bojāšanu ievērojamā platībā”.

Atbilstoši likumam jāvērtē nevis mantisks zaudējums un „citi apstākļi”, bet gan ievērojams mantisks zaudējums un citu ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējums vai ievērojams apdraudējums. Savukārt jēdziens „mežaudžu bojāšana ievērojamā platībā” likumā vispār nav ietverts. Turklāt no iepriekšminētās tiesas atziņas aplami izriet, ka mežs vienlaicīgi ir gan bojāts, gan iznīcināts.

Bez tam sprieduma 6.lappuses 7.rindkopā tiesa norādījusi: „...zaudējumu summa vairākkārtīgi pārsniedz Speciālajā likumā noteikto ievērojamā mantiskā kaitējuma apmēru”. Arī šajā rindkopā tiesas lietotais jēdziens „ievērojams mantisks kaitējums” likumā nav noteikts.

Bez tam aizstāve norāda, ka apelācijas instances tiesa, pretēji Kriminālprocesa likuma 562.panta pirmās daļas prasībām, sprieduma motīvu daļā nav izvērtējusi būtisku apelācijas sūdzības argumentu par to, ka pirmās instances tiesa, pretrunā ar pašas atreferētajiem pierādījumiem, atzinusi, ka G.R. piedalījies koku ciršanā. Apelācijas sūdzībā tika norādīts uz koku faktisko cirtēju A.A., J.V., A.E. un A.M. liecībām, no kurām izriet, ka G.R. nekad nav rādījis viņiem, kādi koki, kur un kādā daudzumā jāzāgē, kā arī nav

maksājis par padarīto darbu, taču apelācijas instances tiesa atstājusi šo liecinieku liecības bez ievēribas. Ievērojot to, ka norādīto liecinieku liecības ir pretrunā ar pirmās instances tiesas secinājumiem, apelācijas instances tiesai bija pienākums novērtēt šādu apelācijas sūdzības argumentu, taču apelācijas instances tiesa to nav izdarījusi, un šis apstāklis, pēc aizstāves ieskata, ietekmējis tiesas nolēmuma rezolutīvās daļas objektivitāti.

Bez tam aizstāve norāda, ka saskaņā ar Krimināllikuma 58.panta piekto daļu un Kriminālprocesa likuma 379.panta pirmās daļas 4.punktu ir pamats G.R. atbrīvošanai no kriminālatbildības un kriminālprocesa izbeigšanai, jo krimināllieta netika izskatīta un kriminālprocess netika pabeigts saprātīgā termiņā. Lieta pirmās instances tiesā tika izskatīta 8 gadus 2 mēnešus un 9 dienas kopš brīža, kad A.R. ieguva tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Tādējādi tika pārkāptas G.R. tiesības uz krimināllietas savlaicīgu izskatīšanu tiesā (Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta pirmā daļa), uz savu tiesību un likumisko interešu aizstāvību taisnīgā tiesā (Latvijas Republikas Satversmes 92.pants) un uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā (Kriminālprocesa likuma 14.panta pirmā daļa).

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 585.panta otrās daļas noteikumiem prokurora viedokli iesniegusi Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Tiesās izskatāmo krimināllietu nodaļas prokurore I.Kačāne, kura uzskata, ka apelācijas instances tiesas lēmums atstājams negrozīts, bet aizstāves kasācijas sūdzība noraidāma.

Prokurore norāda, ka kasācijas sūdzības autores norāde par būtiskā kaitējuma esamības neizvērtēšanu tiesā ir nepamatota, jo krimināllietas materiālos esošais komisijas ekoloģiskās ekspertīzes slēdziens sniedz konkrētas un pamatotas atbildes par būtiskā nemateriālā kaitējuma nodarīšanu dabai, videi, mežam un ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām, kas pēc būtības atbilst likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikumam, un tieši, šī pielikuma 6.panta pirmās daļas 6.punktam (acīmredzot, domāts 1.punkta 6.apakšpunktam), kurā noteikts, ka ar likumu aizsargātās intereses un tiesības meža vides saglabāšanā ir apdraudētas arī citos gadījumos, ja ir atzinums par apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā. Par pamatotu atzīstams pirmās instances tiesas secinājums arī par to, ka likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikumā būtiskā kaitējuma formulējums neaptver visu šī jēdziena saturu, jo tas neparedz tādu meža videi nelabvēlīgu faktoru kā bojāto vai iznīcināto koku sugu nozīmīgums, zemsedzes izkalšana, augsnes mitruma zudums, dzīvnieku, putnu un kukaiņu sugu barības un uzturēšanās vietu iznīcināšana, koku izsūpošana vēja ietekmē, kas izraisa koku kaitēkļu vairošanos, koku

izgāšanās blakus meža platībās, oglekļa dioksīda piesaistes un skābekļa veidošanās traucējumi, vērtēšanu, kā arī patvaļīgi nocirsto koku ekonomiskā nozīmīguma novērtējumu. Apsūdzētais ar savu noziedzīgo darbību ir būtiski aizskāris sabiedrības intereses Latvijas Republikas ratificētās 1992.gada 5.jūnija Konvencijas par bioloģisko daudzveidību, kā arī 1992.gada 6.maija ANO Vispārējās konvencijas par klimata izmaiņām izpratnē, un tiesa šādu kaitējumu ir konstatējusi.

Kasācijas sūdzības autores norādei par to, ka grozītā apsūdzība ir nelikumīga, jo tajā nav norādīts, ka mantiskie zaudējumi nodarīti ievērojamā vai lielā apmērā, ir formāls raksturs. Grozītā apsūdzība atzīstama par vieglāku, jo tajā norādīts ievērojami mazāks kopējais izcirsto koku daudzums un materiālais kaitējums nekā sākotnējā apsūdzībā. Sākotnējās apsūdzības grozīšana atzīstama par pamatotu, jo bija stājies spēkā Kuldīgas rajona tiesas 2007.gada 8.novembra spriedums, ar kuru tika notiesāts līdzapsūdzētais A.L., līdz ar to, atbilstoši Kriminālprocesa likuma 125.pantam, ar šo spriedumu konstatētie fakti atzīstami par pierādītiem bez procesuālo darbību veikšanas. Grozot apsūdzību, A.R. tiesības uz aizstāvību nav pārkāptas, jo tiesas sēdē apsūdzētais tika iepazīstināts ar grozīto apsūdzību un nekādus iebildumus neizteica. Apstākļi, ka tiesa spriedumā ir norādījusi ekoloģiskās ekspertīzes secinājumus, nav atzīstams par apsūdzības precizēšanu vai paplašināšanu.

Tāpat par formālu atzīstama kasācijas sūdzības autores norāde arī uz Kriminālprocesa likuma 562.panta pirmās daļas pārkāpumu. Kasācijas sūdzībā faktiski apšaubīti tiesas konstatētie noziedzīgā nodarījuma faktiskie apstākļi un tiesas kompetence apsūdzības pierādījumu novērtēšanā, taču kasācijas instances tiesa saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 569.panta trešo daļu pierādījumus lietā no jauna neizvērtē. Tiesas izmeklēšana un tiesas debates apelācijas instances tiesā notika apelācijas sūdzībā izteikto prasību apmērā, un apelācijas instances tiesai nav radušās šaubas par pirmās instances tiesas konstatēto apsūdzētā vainīgumu.

Par nepamatotu atzīstama kasācijas sūdzības autores norāde arī par to, ka G.R. nevar saukt pie kriminālatbildības un sodīt, bet kriminālprocess jāizbeidz, jo tas nav ticis pabeigts saprātīgā termiņā. No lietas materiāliem redzams, ka laika posmā no 2006.gada 5.jūnija līdz 2008.gada 25.augustam tiesas sēdes tikušas atliktas galvenokārt paša apsūdzētā G.R. neierašanās dēļ, līdz ar to Kriminālprocesa likuma 58.panta piektās daļas un 379.panta pirmās daļas 4.punkta piemērošanai nav pamata.

Ievērojot minēto, Kurzemes apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas spriedums atzīstams par tiesisku un pamatotu. Pasludinot šādu spriedumu, tiesa, atbilstoši Kriminālprocesa likuma 1.pantam, ir panākusi kriminālprocesuālo attiecību taisnīgu

noregulējumu. Kriminālprocesa likuma 575.pantā norādītos Kriminālprocesa likuma būtiskos pārkāpumus, kas varētu būt par pamatu tiesas sprieduma atcelšanai, tiesa nav pieļāvusi.

Kasācijas protesta autores lūgums par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā ir noraidāms, jo konkrētā lieta nav atzīstama par tādu, kurai varētu būt īpaša nozīme likuma normu interpretēšanā, jo jautājumā par būtisku kaitējumu Krimināllikuma 109.panta izpratnē Senāta Krimināllietu departaments jau ir izveidojis stabilu tiesu praksi.

Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments uzskata, ka lieta izskatāma rakstveida procesā, jo lēmumu iespējams pieņemt pēc lietā esošajiem materiāliem.

Izskatījis rakstveida procesā krimināllietas materiālus un izvērtējis kasācijas sūdzības motīvus, Senāta Krimināllietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas 2011.gada 1.februāra spriedums atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Krimināllikuma 1.pantā noteikts, ka pie kriminālatbildības saucama un sodāma tikai tāda persona, kura ir vainīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, tas ir, kura ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības izdarījusi šajā likumā paredzētu nodarījumu, kam ir visas noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes.

G.R. apsūdzēts pēc Krimināllikuma 109.panta trešās daļas par patvaļīgu koku ciršanu svešā mežā, ja ar šīm darbībām nodarīts būtisks kaitējums.

Tādējādi būtisks kaitējums ir viena no G.R. inkriminētā noziedzīgā nodarījuma sastāva objektīvās puses obligātām pazīmēm, kas nosaka nodarījuma juridisko kvalifikāciju.

Likuma par „Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.panta pirmajā daļā noteikts, ka atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ar kuru radīts būtisks kaitējums, iestājas, ja:

1) noziedzīgā nodarījuma rezultātā nodarīts ievērojams mantisks zaudējums un apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības;

2) citu ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējums ir ievērojams.

No minētās likuma normas izriet, ka gadījumā, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā nodarīts ievērojams mantisks zaudējums, nepieciešams konstatēt vēl citu ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējumu, savukārt gadījumos, kad noziedzīgā nodarījuma rezultātā ievērojams mantisks zaudējums nav nodarīts, citu ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējumam jābūt ievērojamam.

Likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.panta otrajā daļā norādīts, ka par ievērojamu mantisku zaudējumu atzīstams mantiskais zaudējums, kas nodarījuma izdarīšanas brīdī pārsniedz piecu tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu.

Citu ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējuma un ievērojama apdraudējuma kritēriji likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.pantā nav noteikti, taču minētā panta trešajā daļā norādīts, ka noziedzīgo nodarījumu rezultātā ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējuma kritērijus var noteikt šā likuma pielikumos.

No minētā likuma jēgas izriet, ka likumdevējs ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējuma kritērijus pielikumos var gan noteikt, gan arī nenoteikt. Senāta Krimināllietu departaments atzīst, ka gadījumos, kad šādi kritēriji likuma pielikumos ir noteikti, tie obligāti jāpiemēro.

Ar 2002.gada 9.maija likumu likumam „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” pievienots pielikums (likuma 2002.gada 24.oktobra redakcijā – 1.pielikums) „Kritēriji, pēc kuriem nosakāms apdraudējums vai ievērojams apdraudējums ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā”.

Minētajā pielikumā norādītās intereses un tiesības meža vides saglabāšanā ir atzīstamas par citām ar likumu aizsargātām interesēm un tiesībām likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.panta izpratnē, kuras tiek apdraudētas Krimināllikuma 109.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma – patvaļīgas koku ciršanas un bojāšanas rezultātā, līdz ar to pielikumā norādītie kritēriji ir jāpiemēro, izlemjot jautājumu par būtisku kaitējumu minētās kategorijas lietās.

Tādējādi, iztiesājot lietu un izlemjot jautājumu par būtisku kaitējumu Krimināllikuma 109.panta izpratnē, jāievēro likuma par „Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.panta nosacījumi, proti, jākonstatē, ka noziedzīgā nodarījuma rezultātā nodarīts ievērojams mantisks zaudējums un apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības vai arī citu ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējums bijis ievērojams. Savukārt, izvērtējot jautājumu par šo citu ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējuma esamību un apmēru, jāvadās no likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikumā norādītajiem kritērijiem.

Ievērojot minēto, Senāta Krimināllietu departaments atzīst par nepamatotiem pirmās instances tiesas secinājumus par to, ka jautājums par būtiska kaitējuma esamību vai neesamību izlemjams, vienīgi pamatojoties uz likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās

un piemērošanas kārtību” 23.pantu, nevērtējot meža videi radīto apdraudējumu atbilstoši likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikumā norādītajiem kritērijiem.

Uz minētajiem pirmās instances tiesas pieļautajiem pārkāpumiem saistībā ar likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.panta nepareizu interpretāciju un minētā likuma 1.pielikuma nepiemērošanu apsūdzētā A.R. aizstāve bija norādījusi arī savā apelācijas sūdzībā, taču apelācijas instances tiesa, atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 564.panta sesto daļu, šos apelācijas sūdzības argumentus nav izvērtējusi, tādā veidā pārkāpjot Kriminālprocesa likuma 564.panta ceturtās daļas prasības. Minētais pārkāpums atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šī likuma 575.panta trešās daļas izpratnē.

Jāatzīmē, ka arī valsts apsūdzības uzturētājs apelācijas instances tiesas sēdē atzina, ka „pirmās instances tiesa kļūdaini secinājusi, ka šie [likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikumā norādītie] kritēriji nav obligāti piemērojami”.

Likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikuma 1.punkta 1. – 6.apakšpunktā izsmeļoši noteikti seši gadījumi, kad konstatējams ar likumu aizsargāto interešu un tiesību meža vides saglabāšanā apdraudējums, savukārt 3.punktā noteikti gadījumi, kad šāds apdraudējums atzīstams par ievērojamu.

Ievērojot to, ka minētajā pielikumā, atšķirībā no iepriekš pastāvējušā tiesiskā regulējuma, norādīti konkrēti kritēriji, pēc kuriem nosakāms apdraudējums vai ievērojams apdraudējums ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā, Senāta Krimināllietu departaments atzīst, ka, pamatojoties uz Krimināllikuma 5.panta otro daļu, šie kritēriji piemērojami, izvērtējot ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējumu arī tajās krimināllietās, kurās izvirzītas apsūdzības par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti pirms 2002.gada 12.jūnija, kad stājās spēkā likums, ar kuru minētais pielikums pievienots likumam „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”.

Šāda atziņa izriet arī no Senāta Krimināllietu departamenta lēmuma lietā Nr. SKK-149/06.

Tādējādi, iztiesājot lietas, kurās izvirzītas apsūdzības par noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti pirms 2002.gada 12.jūnija, un izvērtējot ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējumu šajās lietās, tiesām jāizvērtē izvirzītās apsūdzības atbilstība likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikumā norādītajiem kritērijiem. Konkrētajā lietā šāds izvērtējums nav veikts.

Bez tam Senāta Krimināllietu departaments, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 584.panta otro daļu, atzīst par nepieciešamu pārsniegt kasācijas sūdzībā izteikto prasību apjomu, jo konstatē, ka pirmās instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu, kas nav norādīts sūdzībā.

No pirmās instances tiesas sprieduma redzams, ka tiesa savus secinājumus par ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējumu, A.R. patvaļīgi izcērtot kokus „[1]” un „[2]” mežā, nav izdarījusi, pamatojoties uz apsūdzībā norādītajiem apstākļiem, bet, atsaucoties uz lietas materiāliem pievienoto ekoloģiskās ekspertīzes atzinumu, sprieduma motīvu daļā vairāku lappušu garumā pati norādījusi vēl citas intereses un tiesības meža vides saglabāšanā, kuras, pēc tās ieskata, tikušas apdraudētas A.R. noziedzīgo darbību rezultātā, un uz šī pamata izdarījusi secinājumu par to, ka A.R. darbībās ir Krimināllikuma 109.panta trešajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva obligātā pazīme – būtisks kaitējums.

Senāta Krimināllietu departaments atzīst, ka šādi faktiski papildinot apsūdzību, pirmās instances tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 17.pantā norādīto kriminālprocesa pamatprincipu par procesuālo funkciju nodalīšanu un tādā veidā pieļāvusi Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē.

Ievērojot to, ka apelācijas instances tiesa iepriekšminētos pirmās instances tiesas pieļautos Krimināllikuma un Kriminālprocesa likuma pārkāpumus nav novērsusi, un pati pieļāvusi Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu, tās spriedumu nevar atzīt par tiesisku un pamatotu Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas un 512.panta izpratnē, tādēļ tas atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Apsūdzētā G.R. aizstāves apelācijas sūdzībā izteiktais lūgums par G.R. atbrīvošanu no kriminālatbildības un kriminālprocesa izbeigšanu, atsaucoties uz to, ka krimināllieta nav izskatīta un kriminālprocess nav pabeigts saprātīgā termiņā, saistīts ar lietā iegūto pierādījumu izvērtēšanu, tādēļ tas kasācijas kārtībā nav izlemjams.

Ievērojot to, ka lieta apelācijas instances tiesā jāizskata no jauna atbilstoši Kriminālprocesa likuma 53.nodaļas prasībām, pārējie apsūdzētā G.R. aizstāves kasācijas sūdzībā norādītie argumenti netiek izvērtēti.

Vadoties pēc Kriminālprocesa likuma 585., 587. panta, Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departaments

n o l ē m a

Kurzemes apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2011.gada 1.februāra spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Lēmums nav pārsūdzams.